

JORDI VIRALLONGA

IN MEMORIAM JOSÉ MANUEL DE LA PEZUELA

Abans d'ahir, ja de nit, Maria Luisa Ávalos, germana oficiosa de José Manuel de la Pezuela, em comunicà per telèfon que el poeta i amic havia mort a Reus, on vivia amb la seva companya Dolors, d'una enfermetat que ens el va arrabassar en tres dies. Vaig parlar per telèfon amb ell feia menys d'una setmana per dir-li que no podria anar a la reunió de "Poiesis" de dijous passat, però que també jo estava d'acord en canviar la portada de la revista, ja editada però no distribuïda, perquè hi havia una errata en el nom del poeta polac Tadeusz Różewicz.

Era un home serè, treballador, lleial, generós, cordial, tolerant, amb sentit de l'humor i que ja estava, penso jo, bastant de tornada de molts camins encara que ell mai ho feia palés. Potser feia deu anys que el coneixia i en sé ben poques coses d'ell. No acostumava a parlar de la seva història, que resumia en mig minut, potser menys, si li preguntaves.

Ara fa justament un any, al presentar-li al Reial Cercle Artístic el seu darrer llibre, on reuneix la majoria dels seus poemes publicats, Los móviles del fuego, deia de José Manuel de la Pezuela que era del tot lògic que un home que parlava tant poc escribís tant, però això no obstant es mostrava sempre atent a allò que es deia i interessat per qualsevol tema que sorgís a les reunions de l'"Aula de poesia de Barcelona", a les de "Poiesis" (no sé pas que serà ara de la revista sense ell, però tampoc m'importa

gens en aquest moment), a les presentacions de llibres o als bars, on de vegades ens esperava llegint dificultosament rera les ulleres i la lupa que duia a sobre com la cartera i les claus de casa.

José Manuel va nèixer a Valladolid fa 67 anys, però va viure bona part de la seva vida a Sant Cugat (on vaig conèixer per primera vegada els seus objectes poètics en una excel·lent mostra individual), a Barcelona, i a Reus. Va participar en dues-centes exposicions col·lectives d'arts plàstiques, poesia visual, poesia experimental, mail-art, collages, llibres d'artista, etc. Pertenyia al "Grupo Ahora", al "Colectivo hierba" i va ser l'alma mater dels nou números de la revista "Poiesis".

Lluny, molt lluny del mercat de la poesia, José Manuel ha estat un activista cultural de primer ordre, d'aquells que sense suports institucionals, sense premis ni medalles ni placets de cap mena es movia constanment per tot el món cercant la cultura i el pensament i després mostrant-lo amb una generositat extrema i gens gremial.

Va publicar una desena de llibres de poemes, però jo adreço tothom que vulgui conèixer la seva obra a l'abans esmentat Los móviles del fuego, publicat a **El Bardo** l'any 1998. En aquest llibre es pot contemplar la seva evolució des de Los mitos de la tribu, llibre germinal, vitalista, simbolista, on es mou pels camins tremendistes de l'existencialisme i del consegüent cristianisme ateu i ja es decanta per la matèria, la elementalitat que ha d'allunyar-lo de les ideologies i de la cerca de les veritats, coses absolutament anecdòtiques en tant que canviants i temporals ("**¡Oh piedra!, ¡Instrúyeme en la verdad de este mundo, que consiste**

en no tenerla...!"). Aquí Pezuela experimenta incidint amb temes impropis del romanç o de la cançó lírica tradicional espanyola, de vegades filtrada per Blas de Otero, Quevedo o León Felipe ("**Son todos mis huesos/ nubes y ríos de piedra**"); d'altres, sempre a tall d'exemple, a través d'extenses tirades versals de ritme lorquià ("**¡Ay, tambor de milagros/ -ariete que empuja canciones-/ íntimo temblor de nardos!/. . . las verdes moscas disolutas/ que se ríen/ como dueñas absolutas/ cabalgando por la grupa/ de tus ojos reventados**").

Una vessant d'humanisme llibertari i clarament antifranquista, de denúncia de les barbaritats, irromp de tant en tant. Magnífic, per exemple, la ridiculització a el "Parte de paz": **En el día de hoy,/ cautivo y desarmado/ el ejército cojo,/ los trepas nacionales/ han alcanzado/ sus primeros/ objetivos esenciales./ La guerra ha comenzado**".

A partir de Soy materia y permanezco la seva obra va carregant-se de filosofia metafísica, metapoesia i d'un simbolisme al que mai renunciarà, molt lligat als quatre elements, als que Pezuela hi va afegir altres quatre -temps, dessig, sang i silenci-, instal.lant la seva paraula en un espai plenament contemporani, on tot és el contrari i és confús i és contradictori.

Un llibre que els aconsello vivament i del qual no apareix cap poema al recull abans esmentat és La gran contradicción, una antologia de poetes grecs dels segles VII al III a.j.c. a càrrec d'un tal Príapo de Clítoris que, casualment, va descobrir José Manuel de la Pezuela l'estiu de 1990 a Delfos. Amb aquesta argúcia Pezuela es fica a la pell de poetes com Kalulu de Maputo, el

contradictori Atheos de Dióspolis, Gilipo de Síbaris, Zeusito de Mivida, Hipérbolo de Cosmópolis, Erecteo de Efebia, Cynico de Fornicio, Macedonio de Cotiledonia o Eros de Tanatos, nom que, amb el seu permís, li vaig manllevar per escriure un poema.

Avui pel matí la gent de l'"Aula de poesia de Barcelona", a la que Pezuela pertanyia des del principi, ara farà deu anys, i des d'on coordinava la nostra revista parlada, tenim una reunió i José Manuel no hi serà. Tampoc el veurem més a les tertúlies del Bauma, de la Valenciana, a la galeria H2O, a casa de la Carmen Barbosa, a la llibreria Taifa del carrer Verdi, amb en José Batlló i els heròics i heròiques d'**El Bardo** i potser que, com els pobres del poema d'en Gabriel Planella, ens acomiadem dient "*Have a nice fucking day*".

29 de maig del 2000